

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Ιδρυτής: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθυντής: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

1948

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α. Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΑ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Τὸ Δεκαπενθήμερο

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ὁ ἀπόβλητος

Ἐδώσαμε μίαν ὑπόσχεση: νὰ μὴ λερώνουμε τις σελίδες μας μὲ τ' ὄνομα τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ, ποῦ, καταδικασμένος σὲ «πνευματικὴ ἀναξιοσύνη», ὄχι μόνο ἀπὸ τις λογοτεχνικὰς μας ὀργανώσεις ποῦ τοῦ ἐκλείσαν τὴν πόρτα τους, ἀλλ' ἀπ' ὅλο τὸν πνευματικὸν μας κόσμον ποῦ μὲ χίλιους - δυὸ τρόπους τὸν κρατᾷ σὲ ἀπομόνωση, — γιὰ τὴν ἄλλη, τὴν «ἐθνικὴ ἀναξιοσύνη», χρειάστηκε νὰ ἔχει ἀθωωτικὸ δούλευμα, δηλαδὴ χρειάστηκε νὰ ἔχει πιστοποιητικόν, — προκαλεῖ τώρα, συκοφαντεῖ, ἀπειλεῖ, δὲ διστάζει γιὰ τίποτα καὶ δὲν ἀναχαιτίζεται ἀπὸ τίποτα, ἀφοῦ ὅλα τάχασε καὶ δὲν ἐλπίζει νὰ ἀνακτῆσει τὸ παραμικρόν.

Ἐπιμένουμε, λοιπόν, στὴν ὑπόσχεσίν μας, στὴ σιωπῇ, ποῦ τὴν ἐπιβάλλει ἄλλωστε ὁ χυδαῖος τόνος τῶν ἐπιθέσεων τοῦ θλιβεροῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου. Σήμερον ὅμως ἔχουμε ἀκόμη μιὰ καταδικαστικὴ ἀπόφαση γιὰ τὸν ἀμετανόητο αὐτὸν ἔνοχον τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων καὶ δὲν μποροῦμε νὰ τὴν ἀγνοήσουμε. Τὴν ὑπογράφει ὁ κ. Κ. Δ. Τσάτσος, ἐν' ἀπὸ τὰ πρῶτα ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ κεφάλαια τοῦ τόπου, καὶ τὴν ἔφερε στὴ δημοσιότητα («Καθημερινή», 10 Ἰουνίου), γιὰ νὰ καταλάβει ἐπιτέλους ὁ κόσμος ποιὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποῦ τόσο κόπτεται γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ποῦ ἐλέγχει τὸν πατριωτισμὸ λογοτεχνῶν ποῦ ποτὲ δὲν ἐπρόδωσαν καὶ ποτὲ δὲν ἐρίξαν στὴ λάσπη τὸ πνεῦμα, καὶ ποῦ πολεμᾷ ὅποιον καὶ ὅ,τι τοῦ δείχνει καθαρὴ ἀποστροφὴ καὶ δὲν τὸν ἀφήνει νάρθει καντὰ του, — τὴ «Νέα Ἑστία», λ. χ., ποῦ δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν φιλοξενήσει στὶς σελίδες της, γιὰτὶ δὲ θέλησε νὰ φορτωθεῖ τις ἀμαρτίες του, ἢ τὴ νέα ὀργάνωσις τῶν λογοτεχνῶν, ποῦ προετοιμάζει, μὲ τὴ συγκέντρωση τῶν ἀξιολόγων καὶ καθαρῶν πνευματικῶν δυνάμεων, τὴν ἰδρυση Λογοτεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου καὶ ποῦ τὸν ἀγνόησε καὶ αὐτὴ κ' ἔτσι ἀνανέωσε τὴν καταδίκην του. Ὁ κ. Κ. Δ. Τσάτσος, πρόεδρος τῆς «Ἐθνικῆς Ἐταιρίας τῶν Λογοτεχνῶν τῆς Ἑλλάδος», — οὔτε «οὐδέτερος», οὔτε «συνοδοιπóρος», — καὶ ἀνιδιοτελῆς πρωταγωνιστὴς στὴν προσπάθεια γιὰ μιὰν ἀνασύνταξιν τῶν λογοτεχνικῶν μας δυνάμεων, γράφει:

«Ὁ κ. Σπύρος Μελάς ἤρchiσε μιὰν δριμεζὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῆς συνεχιζομένης προσπάθειας διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατόν εὐρυτέραν ἔνωσιν τῶν Ἑλλήνων λογοτεχνῶν καὶ ἀπώτερον διὰ τὴν σύμψηξιν ἐνός Λογοτεχνικοῦ Ἐπιμελητηρίου. Εἶναι δικαίωμα τοῦ κ. Μελά νὰ μὴ θέλῃ οὔτε τὸ ἕνα,

οὔτε τὸ ἄλλο. Ἄλλὰ δὲν εἶναι κανενός, οὔτε τοῦ κ. Μελά, δικαίωμα νὰ λέγῃ ἀνακριθείας.

1) Ἡ ἔνωσις τῶν λογοτεχνῶν μας εἰς ἕνα νέον σωματεῖον δὲν γίνεται διὰ νὰ προστεθῇ ἕνα νέον σωματεῖον εἰς τὰ ὑπάρχοντα. Γίνεται μὲ τὸν σκοπὸν, ἐντός βραχέος διαστήματος καὶ κατὰ κλιμακωτὴν διαδικασίαν, νὰ ἐνσωματωθῶν εἰς τὸ νέον σωματεῖον ὅλοι οἱ δόκιμοι καὶ πραγματικοὶ Ἕλληνες λογοτέχνη, ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων σωματείων, πλὴν τοῦ κομμουνιστικοῦ.

2) Ἡ ἔνωσις τῶν Λογοτεχνῶν δὲν ἀποβλέπει εἰς τὸ νὰ ἐξυπηρετήσῃ πρόσωπα, ἀλλὰ μιὰν ἰδέαν. Θὰ ἀποτελέσῃ τὴν κυριωτέραν ἐμπρακτον διάψευσιν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἰσχυρίζονται ὅτι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ λογοτεχνικοῦ μας κόσμου ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὸ ἔθνος καὶ ἀκολουθεῖ, ὡς συνοδοιπóρος καὶ ὡς συνεργός, τὴν προδοσίαν.

3) Εἶναι ἀνακριθὲς ὅτι τὸ προτεινόμενον Λογοτεχνικόν Ἐπιμελητήριον θὰ πηγᾷ ἀπὸ κλίκαν. Βεβαίως θὰ ὑπάρξουν ἐκλέκτορες, ὅπως ὑπῆρξαν τοιοῦτοι ὅταν συνέστη ἡ Ἀκαδημία, ὅπως κατ' ἀνάγκην ὑπάρχουν κατὰ τὴν σύστασιν οἰουδήποτε σώματος. Τοὺς ἐκλέκτορας αὐτοὺς θὰ καθορίσῃ τὸ Κράτος καὶ ὄχι μία οἰαδήποτε κλίκα. Ἄν, ὅπως θέλω νὰ τὸ ἐλπίζω, ἢ ἐκλογὴ πέσῃ εἰς δικαίους κριτὰς, θὰ ὑπάρξῃ δικαιοσύνη.

4) Οἱ ὑπαινιγμοὶ ὅτι διὰ τοῦ νέου σωματείου ἢ διὰ τοῦ Ἐπιμελητηρίου ἐπιδιώκονται ὕλικά ὠφελήματα ὑπὲρ ὠρισμένων (δωρεάν ἀποστολαὶ κλπ.) εἶναι ἀνάξιοι διαψεύσεως. Τὸ Ἐπιμελητήριον θὰ ὀργανώσῃ ἐπαγγελματικῶς μιὰν ὀλόκληρον τάξιν διανοουμένων καὶ θὰ ἀποβλέψῃ, μεταξὺ ἄλλων, ἀφ' ἐνός εἰς τὴν ἐνιαίαν ἐμφάνισιν τοῦ λογοτεχνικοῦ κόσμου πρὸς τὰ ἔξω, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἐπίτευξιν πλεονεκτημάτων ὑπὲρ τοῦ συνόλου τῶν λογοτεχνῶν.

Διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν ἐθνικοφρόνων λογοτεχνῶν πάσης πολιτικῆς ἀποχρώσεως ἀπεμονώθησαν οἱ ὀλίγοι κομμουνίζοντες καὶ συνοδοιποροῦντες λογοτέχνη καὶ ἐνεφανίσθη ἡ πραγματικὴ εἰκὼν τῆς πνευματικῆς Ἑλλάδος, τὴν ὅποιαν οἱ κομμουνισταὶ κατῴρθωσαν ἐπιτηδείως νὰ θολώσουν.

Λυποῦμαι ὅτι ὁ κ. Μελάς δὲν βλέπει αὐτὴν τὴν οὐσιώδη πλευράν. Λυποῦμαι ἐπίσης ὅτι δὲν βλέπει τὴν ἀνάγκην, κατὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισιν τοῦ ἠνωμένου ἐθνικόφρονος λογοτεχνικοῦ κόσμου, νὰ ἀπουσιάζουν τὰ ὀνόματα μερικῶν διακεκριμένων μὲν λογοτεχνῶν, οἱ ὅποιοι ὅμως εἶχον τὴν ἀτυχίαν νὰ γράψουν, ἐπὶ κατοχῆς, λόγους σαφῶς ἀντιθέτους πρὸς τὴν ἀγωνιστικὴν ἰδεολογίαν καὶ τὴν πολιτικὴν τὴν ὅποιαν ἐπίστευε καὶ πιστεύει ὡς

ἐθνικὴν ὀλόκληρον τὸ ἔθνος. Ὅσοι-
θῆποτε καὶ ἂν εἶναι οἱ ἀναμφι-
σβήτητοι τίτλοι τῶν προσώπων
αὐτῶν, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐννοήσουν, χω-
ρίς τοῦτο νὰ τοὺς λεχθῆ, ὅτι ἡ
παρουσία των θὰ ἀπετάλει, ἐπὶ τοῦ
παρόντος, ἐθνικὴν ζῆμیان*. Καὶ θὰ
ἔπρεπε, ὅπως ἡμεῖς ἐπεδείξαμεν μέχρι σήμερον
ὑπομονὴν ἐναντι ἐκείνων οἱ ὅποιοι μᾶς κατηγο-
ροῦν ἤδη διὰ τρίτην φοράν ὅτι διαπράττομεν
«ἀνοησίας» καὶ «κυνισμοὺς», νὰ ἔχουν καὶ αὐτοὶ
τοῦλάχιστον τὴν ὑπομονὴν τῆς παραγραφῆς.

Μετὰ τῆς

Κωνσ. Τσάτσος*

Τί ἄλλο μπορούσα νὰ παῖ ὁ κ. Κ. Δ. Τσάτσος
γιὰ νὰ κάμει τὸν ἔνοχο νὰ καταλάβει ποῦ ἔ-
φτασε;

Ὅπως ἦποτε, τὴν ὥρα ποῦ ἔγραφε ὁ κ. Κ.
Δ. Τσάτσος τὴν ἐπιστολὴν αὐτήν, ἀντιπροσώπευε
τὴν ὀλότητά των συναδέλφων του, ὅσο ἐλάχιστοι
ἄλλοι ἀντιπρόσωποι τάξεων μπορούν νὰ τὸ καυ-
χῶντο. Ἐξηγοῦσε μιά καταδίκη, ποῦ πολὺ φοβᾶ-
μαι ὅτι δὲν ὑπάρχει γι' αὐτὴν καμιά «παραγραφὴ».

χ.

Ὁ Ἡλίας Καζάν.

Ἀγαπητὴ «Νέα Ἔστια».

Στὸ τεύχος 495 τῆς 15ης Φεβρουαρίου 1948,
ὁ συνεργάτης σας κ. Γ. Ν. Μακρῆς στὴ στήλη
«Κινηματογράφος» ἀναφέρει τὸν σκηνοθέτη τοῦ
ἔργου «Boomerang». Ἡλίας Καζάν ὡς Τούρκο-
μερικανό.

Μετὰ τὴν ιδιότητά του ἐξαδέλφου σας παρακα-
λῶ νὰ λάβετε ὑπ' ὄψιν τὰ ἀκόλουθα:

Ὁ Ἡλίας Καζάν, γιὸς τοῦ Γεωργίου καὶ τῆς
Ἀθηνᾶς Καζαντζόγλου, γεννήθηκε στὴν Πόλη τὸ
1909, καὶ εἶναι Ἕλληνας ὀρθόδοξος. Οἱ γονεῖς
του μετανάστευσαν στὴ Νέα Ἰόρκη ὅταν ὁ Ἡ-
λίας ἦταν 4 ἐτῶν.

Πόλη, 12-5-48

Τακτικὸς ἀναγνώστης σας
ΣΤΕΛΙΟΣ ΙΕΡΕΜΙΑΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ἡ ἐναρξὴ τῆς καλοκαιρινῆς περιόδου.

Θέατρο Μανίδου, Θίασος Λογοθετίδου: Μὰξ
Ρενιέ: «Ἐγκλημα Πάρτυ», ἀστυνομικὴ
κωμῶδιον σὲ τρεῖς πράξεις. — **Θέατρο, Θία-
σος Ἀργυροπούλου:** Μ. Κουνελάκη: «Τὸ
Ἐνοικιστάσιον», κωμῶδιον σὲ τρεῖς πρά-
ξεις.

Εἶναι συνήθεια στὰ ἐγκαίνια κάθε θεατρικῆς
περιόδου τὰ θέατρα νὰ δίνουν μιά παράσταση ποῦ
ἀποτελεῖ σταθμὸν στὴ θεατρικὴ ζωὴ. Ἀμα ξανα-
πρωτοεμφανίζονται μπροστὰ στὸ κοινὸ φιλοδο-
ξοῦν, ἔστω καὶ ἂν ἀργότερα θὰ σταθμεύσουν ἀ-

* Ὑπογραμμίζουμε ἐμεῖς.

ναγκαστικὰ συχνὰ τὴν ρουτίνα, νὰ παρουσιάσουν
ἓνα ἔργο εἴτε παλιὸ εἴτε νέο, ποῦ εἶναι ὑφα-
σμένο μὲ πνευματικότητα. Ἡ ἐναρξὴ τῆς κίθε-
περιόδου εἶναι συνήθως μιά καλλιτεχνικὴ
γιόρτη.

Φάτος ξεφύγαμε ἀπὸ τὸν καλὸν αὐτὸν κανόνα.
Ἄνοιξε τὴν περίοδο ὁ θίασος Λογοθετίδου, κι' ὁ
θίασος Λογοθετίδου ἔχει εἰδικευθεῖ στὰ ἐλαφρὰ
καὶ ρηχὰ ἐργάκια. Ἀν τὸ λέω αὐτὸ καθόλου
γιὰ νὰ τὸν κατηγορήσω συχνὰ ἔχω ὑποστηρίξει
ὅτι δὲν εἶμαστε δικαιολογημένοι νὰ ζητοῦμε ἀπὸ
τὸ θέατρο νὰ μᾶς μεταφέρει πάντα σὲ ψηλὰς
σφαίρας, ὅτι καὶ τὰ ἐργάκια ἔχουν σ' αὐτὸ τὴ
θέσιν τους. Ἐνας θίασος ποῦ ἀποβλέπει νὰ σκορ-
πίσει φαιδρότητα, νὰ κάνει τὸ κοινὸ νὰ γελάσει,
κι' ἂν ἀκόμα ἡ εὐθυμία ποῦ χαρίζει εἶναι πολὺ
ἐπιπόλαιη δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὅτι δὲν ἔκτε-
λεῖ κάποιον προορισμό, ὅτι εἶναι περιττός. Ἄλ-
λωστε ὁ θίασος Λογοθετίδου ποῦ διαλέγει πάντα—
κι' αὐτὸ ἀναγράφεται θετικὰ στὸ ἐνεργητικὸ
του— μὲ πολλὴν προσοχὴ καὶ καλαισθησία τὰ
ἐργάκια ποῦ ἀνεδάξει συστηματικὰ, ἀπέφυγε
στὸν καταρτισμὸ τοῦ προγράμματός του κάθε
προστυχία καὶ χοντροκοπία: τὰ ἐργάκια τοῦ ρε-
περτορίου του εἶναι κομψὰ καὶ ἔχουν στὸ εἶδος
τους κάποια ιδιοτυπία: ἡ ιδιοτυπία αὐτὴ δὲν
μπορεῖ δέδαια παρὰ νὰ εἶναι ἰσχνή, ἀλλ' εἶναι
ὅπως ὅποτε αἰσθητή.

Ἐνα τέτοιο κομψὸ καὶ κάπως ἰδιόρρυθμο ἐρ-
γάκι εἶναι καὶ τὸ «Ἐγκλημα Πάρτυ». Ἡ ὕψις
του εἶναι καθαρὰ ἀστυνομικὴ. Μαζὶ πλέκει πολὺ
ἐπιδέξια τὴν καθιερωμένη καὶ συμβατικὴ ἀστυ-
νομικὴ ἴντριγκα, — (οἱ θεατῆς ἢ οἱ ἀναγνώστες
πρέπει νὰ παραπλανοῦνται, νὰ στρέφονται οἱ ὑ-
ποψίες τους ἰσόδαρα σὲ ὅλα τὰ πρόσωπα ὥστε
ἀμα στὸ τέλος ἀποκαλυφθεῖ ὁ ἔνοχος νὰ αἰ-
σθανθοῦν ἐκπλήξη). — καὶ προσηλώνει ἔτσι ἀ-
διάλειπτα στὴ σκηνὴ τὴν περιέργεια τοῦ κοινῶν,
καὶ προσθέτει μιά καθαρὰ δική του νότα στὸ
στερεότυπο μοτίβο. Ἡ νότα αὐτὴ δὲν εἶναι
σατυρικὴ ὅπως μᾶς τὸ ὑπέδειξε τὸ σημεῖωμα στὸ
πρόγραμμα ποῦ ἀμα τὸ διαβάσαμε σχηματίσαμε
τὴ γνώμη ὅτι θὰ παρακολουθήσαμε μιά σάτυρα
τοῦ «ἀστυνομικοῦ ἔργου», δὲν εἶναι πλοῦσια,
εἶναι ὅμως πολὺ διασκεδαστικὴ. Ὁ κ. Ρενιέ κα-
τόρθωσε ἐνῶ ὁ τόνος ποῦ κυριαρχεῖ στὰ ἀστυνο-
μικὰ ἔργα εἶναι συνήθως φρικιαστικὸς ἀνατρι-
χιαστικὸς, ἢ ἀτμόσφαιρα ποῦ περιβάλλει τὸ δικό
του ἐγκλημα νὰ εἶναι εὐθυμῆ, κωμικὴ. Ὅλα τὰ
ἄφθονα, καὶ πολὺ ἐξυπνα εὐρήματα μὲ τὰ ὅποια
διάνθισε τὴν πλοκὴν εἶναι ἀστεία.

Ὁ θεατῆς καὶ παρακολουθεῖ τὴν δράσιν χωρὶς
καθόλου ν' ἀφαιρεθεῖ γιὰ τὴν λύσιν τοῦ
αἰνίγματος ποῦ ὁ κάτοχος τῆς συγγραφῆς ἔχει
νὰ μὴ τοῦ τὴ φανερώσει πρὶν ἀπὸ τὴν τελευταία
σκηνή, καὶ γελά. Τὸ ἐργάκι δηλαδὴ τοῦ χαρίζει
δυσὸ ὥρες πολὺ εὐχάριστες. Πῶς νὰ μὴν αἰσθαν-
θεῖ τὴ διάθεση νὰ συγχωρήσει τὴν παρέκκλιση
ἀπὸ τὰ συνειθισμένα, τὴν ἄλλειψη πνευματικότη-
τας ἀπὸ τὴν πρώτη φετεινὴ θεατρικὴ παράσταση
μιά ποῦ δὲν εἶναι φυσικὰ δίκαιο νὰ ζητεῖ κατέ-
νας ἀπὸ ἓνα θίασο. Ἄλλα ἀπὸ κείνα ποῦ ἔχει ὑ-
ποσχεθεῖ νὰ δώσει; Ἐτυχε νὰ ἐγκαινιάσει τὴ
φετεινὴν περίοδο ὁ θίασος Λογοθετίδου ὁ θίασος